

บทที่ 2

แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “บทบาทหนังสือทางโทรทัศน์ในการถ่ายทอดความรู้” ผู้วิจัยใช้แนวคิด ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการใช้การสื่อสารเพื่อพัฒนาวัฒนธรรม

วัฒนธรรม คือ ผลรวมของพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ของกลุ่มคนที่อยู่ในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์หนึ่งๆ พฤติกรรมเหล่านี้ถือว่าเป็นประเพณีของคนเหล่านั้นและถูกถ่ายทอดจาก คนรุ่นหนึ่งมายังรุ่นต่อไป วัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไปที่ละน้อยแต่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ วัฒนธรรมประกอบด้วยความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ กฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณี ความสามารถต่าง ๆ และนิสัยของมนุษย์ในสังคม

การสื่อสารกับวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ในแง่หนึ่งนั้น การสื่อสารเกิดขึ้นภายใต้ขอบเขตของวัฒนธรรม วัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อการสื่อสารเพราะ วัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการสื่อสารของสมาชิกของสังคม ในขณะที่เกี่ยวกับการสื่อสารก็เป็นเครื่องมือในการทำให้วัฒนธรรมดำรงอยู่ได้ ในส่วนของการใช้การสื่อสารเพื่อพัฒนาวัฒนธรรมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาประเทศนั้น การสื่อสารสามารถถูกนำมาใช้ได้ในลักษณะดังต่อไปนี้

การสื่อสารโดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสารมวลชน ช่วยเผยแพร่วัฒนธรรมของชาติในด้านต่างๆ ไปสู่ประชาชนที่อยู่ในส่วนต่าง ๆ ของประเทศ ทำให้วัฒนธรรมของชาติแพร่หลายและคงความเป็นชาติไว้ได้

สื่อมวลชนนำวัฒนธรรมของท้องถิ่นมาสู่คนอื่นของประเทศ ก่อให้เกิดการรับรู้ความเข้าใจและสร้างความเป็นปึกแผ่นระหว่างคนในท้องถิ่นต่าง ๆ ในประเทศซึ่งเป็นอุดมการณ์อย่างหนึ่งของการพัฒนาประเทศรวมทั้งยังทำให้วัฒนธรรมของคนเฉพาะกลุ่มเฉพาะพื้นที่เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายจนกลายเป็นวัฒนธรรมของมวลชน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือการที่สื่อมวลชนเผยแพร่การแสดงของท้องถิ่นต่าง ๆ ในประเทศไทยจนเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปไม่ว่าจะเป็นเพลงอีแซว รำเหย่ย ลำตัด โน้รา เริง หมอลำ ฯลฯ

สื่อมวลชนช่วยทำนุบำรุงรักษาส่งเสริมและถ่ายทอดวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมจากคนรุ่นเก่ามาสู่คนรุ่นใหม่ เช่น กิริยามารยาท การเข้าสังคม ศาสนา เอกลักษณ์ของชาติ ฯลฯ เพื่อปลูกฝังให้สมาชิกใหม่ของสังคมสามารถปฏิบัติงานได้สอดคล้องกับสภาพของสังคมเกิดความภูมิใจในวัฒนธรรมของชาติและไม่ทำลายล้างวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของชาติ

ปัญหาประการหนึ่งของการพัฒนาวัฒนธรรมก็คือ การเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมซึ่งมีแหล่งที่มาทั้งจากภายในสังคมเองและทั้งจากอิทธิพลของต่างประเทศรวมทั้งการเปลี่ยนแปลงบางส่วนของวัฒนธรรมเป็นผลมาจากการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาด้านวัตถุ หน้าที่การสื่อสารในการเผชิญกับปัญหาก็คือ การทำให้การเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมเป็นไปอย่างเหมาะสมกับกาลเวลาและวิถีชีวิตของประชาชนดีขึ้น ควบคุมและป้องกันไม่ให้วัฒนธรรมของต่างชาติซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่ไม่เหมาะสมกับสังคมกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของประชาชน (ปรมะ สตะเวทิน, 2533:94-95)

แนวคิดในการศึกษาสื่อพื้นบ้าน

แนวคิดจากสำนักหน้าที่นิยม (Functionalism) จากรากฐานของทฤษฎีหน้าที่นิยมที่เห็นว่า ส่วนประกอบย่อยทุกส่วนจะต้องทำหน้าที่ของตัวเองให้ดีที่สุด เพื่อความมีเสถียรภาพของสังคมบางส่วน (Stability) ดังนั้นในการวิเคราะห์ในการทำหน้าที่ของสื่อพื้นบ้านนักวิเคราะห์ในสำนักนี้จึงจะค้นหาวิธีการทำหน้าที่ดังกล่าวที่เรียกว่า Integrative Function เช่น คนแต่ละชนชาติมักจะมี “ตำนาน” คำอธิบายต้นกำเนิดความเป็นมาของมนุษยชาติหรือ

ของชนชาติตน เช่น ชาวกะเหรี่ยงมีคำอธิบายว่า มนุษย์ล้วนเกิดมาจากน้องของ ของ “สิ่งสูงสุด” เดียวกัน หรือชาวเหนือเชื่อว่าชนชาติตนมีบรรพบุรุษร่วมกัน คือ ปู่สะเย่าสะเย หรือ การรดน้ำคำหัวของขมกั๊กัน ถิ่นคีกัน (Reconcile) ในเวลาสงคราม เป็นต้น

นอกเหนือจากหน้าที่สำคัญ คือ การรักษาเสถียรภาพให้สังคมโดยรวมแล้ว หากสังคมนั้นต้องการสืบทอดชีวิตให้ยืนยาวต่อไป บรรดาสถาบันย่อยของสังคมนั้นทั้งสื่อพื้นบ้านก็มีหน้าที่อบรม (Socialization) การทำหน้าที่ดังกล่าวของสื่อพื้นบ้านจะมองเห็นได้อย่างชัดเจนที่สุดในการละเล่นพื้นบ้านของเด็ก เช่น ธีรข้าวสาร หมากเก็บ มอญซ่อนผ้า เสียดกั๊ก หรือเนื้อหาในเพลงกล่อมเด็ก หรือเพลงร้องเล่นของเด็ก ๆ เช่น จันทร์เจ้าขา ของข้าวขอแกลง เป็นต้น บางครั้งเราเรียกการทำหน้าที่นี้ว่า “การถ่ายทอดทางวัฒนธรรม” (Cultural Transmission)

เนื่องจากในสังคมประกอบด้วยคนจำนวนไม่น้อย ดังนั้นแม้การอบรมบ่มเพาะก็ไม่อาจให้หลักประกันได้ว่า สมาชิกในสังคมจะเชื่อฟังและปฏิบัติตามเสมอไป ดังนั้นสื่อพื้นบ้านจึงต้องทำหน้าที่อีกแบบหนึ่ง คือการควบคุมทางสังคม (Social Control) ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด คือ บรรดาความเชื่อที่เป็นข้อห้ามต่าง ๆ เช่น ถ้าจิ้งจกตกไม้ควรออกจากบ้าน ถ้าเขาแห่ศพผ่านหน้าบ้านให้รีบเก็บเสื้อผ้า หรือการสร้างศาลปู่เฒ่าไว้ตามบ่อเกลือและมีข้อห้ามว่าจะเอาเกลือไปต้มใช้ได้เท่าที่ต้องการเท่านั้น ห้ามโลภ ห้ามสะสม นิทานเรื่องดอนขนห่านทองคำไปขายก็มีหลักการควบคุมความโลภแฝงอยู่ในเนื้อหาเช่นกัน (อ้างถึงในกาญจนา แก้วเทพ, 2539:14)

แนวคิดเกี่ยวกับการใช้สื่อพื้นบ้านและสื่อมวลชนร่วมกัน

มีผู้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการใช้สื่อพื้นบ้านและสื่อมวลชนร่วมกันไว้หลายท่าน

Desai (ม.ป.ป : 8) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างสื่อโบราณกับสื่อสมัยใหม่ว่า ในเรื่องการถ่ายทอดโดยเฉพาะเนื้อหาใหม่ๆ นั้นทำให้การสื่อสารด้านรับฟังหรือแสดงความคิดเห็นลดน้อยลง แต่เพิ่มการเข้าร่วมสำรวจสถานการณ์และปัญหาที่ปรากฏมากขึ้น สื่อพื้นบ้านเป็นสิ่งจำเป็น นำเชื่อดั้งเดิมและสร้างจินตนาการให้กับบุคคลในการเสาะหาเทคนิคการเผยแพร่เนื้อหาด้านการพัฒนาโดยเชื่อมสื่อพื้นบ้านกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์เข้าด้วยกัน

Feliciano (ม.ป.ป.:10) ได้เขียนถึงปัญหาในการใช้สื่อพื้นบ้านกับสื่อมวลชนร่วมกันว่า สื่อพื้นบ้านกลายเป็นสื่อที่รวดเร็วมากขึ้นถ้าหากมีกลวิธีใช้สื่อพื้นบ้านร่วมกับสื่อมวลชน สื่อมวลชนสมัยใหม่บางชนิดผสมกลมกลืนกับสื่อพื้นบ้านอย่างเป็นธรรมชาติ Feliciano ได้ยกตัวอย่างสื่อพื้นบ้านในประเทศฟิลิปปินส์ เช่น Balagtasan ในวิทยุ Zarsuela ในโทรทัศน์ ภายใต้อาณัติของกระดานข้างทาง งานฉลองในภาพยนตร์สื่อแต่ละชนิดนี้ต่างก็มีธรรมชาติ บุคลิกลักษณะของตนซึ่งเมื่อนำมาใช้เข้าด้วยกัน จะเห็นว่ามีลักษณะผสมกันแบบครึ่งๆ กลางๆ ธรรมชาติของสื่อพื้นบ้าน ได้แก่ การซ้ำซาก การพูดนอกเรื่อง ความยาว เหล่านี้ต้องปรับให้พอดีกับสื่อวิทยุและโทรทัศน์ที่มีเวลาจำกัด ยิ่งหากมีการค้าเข้ามาแทรกด้วย แล้วอาจมีผลกระทบต่อเนื้อหาศิลปะพื้นบ้านได้ ผู้แสดงสื่อพื้นบ้านซึ่งวางแผนแสดงบนเวทีมาอย่างคึกคักไม่ประสบความสำเร็จในการแสดงทางโทรทัศน์ได้ ผู้ชมสื่อมวลชนสมัยใหม่อาจต้องการสื่อพื้นบ้านมากขึ้น ซึ่งสื่อพื้นบ้านต้องเปลี่ยนตัวเองไปตามผู้ชม พื้นที่ที่สื่อมวลชนไปได้ไกลและกว้างขึ้นอาจต้องใช้ศิลปะพื้นบ้านที่กว้างตามไปด้วยซึ่งเนื้อหาของสื่อพื้นบ้านและการตีความสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามแต่ละเมือง Feliciano ได้สรุปข้อเท็จจริงไว้ว่า หากสื่อพื้นบ้านถูกนำมาใช้ในการสื่อสารเพื่อพัฒนาไม่ว่าในลักษณะโดยตัวสื่อพื้นบ้านเอง หรือเผยแพร่หรือรวมตัวกับสื่อมวลชนสมัยใหม่ก็ตามจะต้องเตรียมการอย่างระมัดระวัง

จากการประชุม UNESCO (ม.ป.ป.:43-51) มีแนวคิดเกี่ยวกับการเลือกสื่อพื้นบ้านที่ใช้กับสื่อมวลชนซึ่งผู้วิจัยสรุปได้ ดังนี้ การเลือกใช้สื่อพื้นบ้านต้องดูบริบทเนื้อหาและดูว่าสื่อกับเนื้อหาไปด้วยกันได้ ดูความสามารถในการปรับตัวของสื่อ หรือประสิทธิภาพของรูปแบบสื่อที่จะบรรจุเนื้อหาใหม่ๆ การพิจารณาบทบาทหน้าที่ทางสังคมของสื่อควรคำนึงถึงด้วย ไม่ใช่บิดเบือนบทบาทเฉพาะของสื่อซึ่งบางกรณีอาจไม่เป็นที่ยอมรับ แต่อย่างไรก็ตามไม่พบว่าแก่นเรื่องสามารถถูกตีความในบริบทสมัยใหม่และจัดเตรียมส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงสังคมนอกจากนี้ควรพิจารณาว่าสื่อชิ้นนั้นมีความเป็นตัวของตัวเองหรือไม่ บางครั้งเราอาจพบว่าเนื้อหาสารสามารถสื่อออกมาได้ดีที่สุด โดยไม่ต้องผ่านบุคลิกของนักแสดงในขณะที่แสดงก็ได้ เช่น การแสดงหุ่น การนำเสนอทางหน้าฉากและภาพยนตร์ การใช้สื่อประเพณีสามารถนำเสนอเนื้อหาสัมพันธ์กับสื่อมวลชนหรือไม่ สื่อที่เลือกใช้ต้องให้ความบันเทิง คุณค่า ดึงดูดใจเชิงศิลปะ

และพิสูจน์ได้ว่าเป็นช่องทางการสื่อสารที่มีคุณค่า รูปแบบของสื่อยึดหยุ่นได้กับเนื้อหาหรือไม่ มีประสิทธิภาพที่เข้าถึงประชาชนและสื่อที่เลือกใช้นั้น ผู้ชม ผู้ฟังชอบหรือเปล่า ในการผลิตสื่อพื้นบ้านเพื่อใช้กับสื่อมวลชนนั้นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบสื่อพื้นบ้านบ้างตามที่สื่อมวลชนกำหนด สื่อพื้นบ้านไม่ทุกประเภทที่จะใช้ได้กับสื่อมวลชนเพราะความแตกต่างของสื่อ ไม่ว่าจะ เป็นสื่อพื้นบ้านเอง สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ หรือภาพยนตร์ ถ้าหากจะถ่ายทอดสื่อพื้นบ้านผ่านสื่อมวลชนโดยตรงต้องทำด้วยความระมัดระวังพิถีพิถันและมีสติ ไม่ใช่เปลี่ยนความหมายหรือรูปแบบของประเพณีซึ่งอาจมีผลลบได้ และไม่ว่าจะเป็นสื่อมวลชนหรือสื่อพื้นบ้านควรกระทำด้วยมาตรฐานทางวิชาชีพที่สูงสุด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุรพล วิรุพรัภย์ (อ้างถึงในจันทร์เพ็ญ ชาติพันธ์,2530: 45) ได้ศึกษาเรื่อง “การใช้สื่อประเพณีสำหรับการสื่อสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม” ได้ศึกษาโดยเลือกใช้ละครขอที่แสดงทางสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 8 ลำปาง เป็นสื่อเพื่อช่วยในการเผยแพร่ข่าวสารทางด้านการทำความสะอาดสิ่งแวดล้อมและป้องกันโรคที่เกิดจากยุง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือ ประชาชนในเขตอำเภอแม่ทะ จ.ลำปาง จำนวน 60 คน โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ผลการวิจัยพบว่าประชาชนทั้งสองกลุ่มไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งทั้งสองกลุ่มคุณละครขอเป็นประจำเหมือนกันและได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการทำความสะอาดสิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจนและผู้ฟังยอมรับข่าวสารที่ได้มีประโยชน์ต่อตนเอง เด็ก ๆ และชุมชน

จุมพล รอดคำดีและคณะ(2521:140-142) วิจัยบทบาทสื่อพื้นเมืองต่อการศึกษาของชาวบ้าน จากผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะว่า

การใช้สื่อพื้นเมืองเพื่อเผยแพร่กระจายข่าวสารหรือการศึกษา ควรใช้กลุ่มคนที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับต่ำ หรือควรจะใช้กับกลุ่มคนที่มีระดับการศึกษาต่ำ

ถ้าต้องการจะให้การแสดงการเล่นพื้นเมืองเพื่อการศึกษาแก่ชาวบ้านควรจัดแสดงในที่ชุมชน เป็นการสะดวกแก่การเดินทางและควรจัดในรูปของการให้บริการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

สื่อพื้นเมืองเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมสังคมที่น่าจะมีการสอดแทรกความรู้ ข่าวสารต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อชีวิตความเป็นอยู่ได้

ถ้าจะมีการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อเป็นการเผยแพร่การละเล่นพื้นเมือง ควรจะ
ใช้วิทยุมากกว่าโทรทัศน์

ควรใช้สื่อพื้นเมืองโดยผ่านวิทยุเพื่อให้ความศึกษาทางอ้อม แต่ควรจะเป็นเรื่องที่
ง่ายต่อการทำความเข้าใจและรับฟัง

การแสดงการละเล่นพื้นเมืองผ่านสื่อ นั้น น่าจะมีผลในการเผยแพร่กระจายข่าว
สารได้กว้างกว่าการแสดงการละเล่นพื้นเมืองโดยตรง

ควรใช้สื่อพื้นเมืองเพื่อเผยแพร่ข่าวสารและความรู้โดยแทรกไปกับเนื้อหาที่ก่อให้เกิด
เกิดความสนุกสนานสบายใจ

มะลิวัลย์ นุรณพัฒนา (2530: 532-539) ได้ศึกษา “ การศึกษาวรรณกรรมคำอ้อ
ทางวิทยุภาคเหนือ ” โดยรวบรวมวรรณกรรมคำอ้อจากต้นฉบับที่ผู้แต่งไปร่วมในรายการ
คำอ้อทางวิทยุภาคเหนือ ของนางรำพรรณ อินทวงศ์ (บัวคำ) นายอานวย กลำพัด และ
นางเรไร ไชยวงศ์ ในช่วงปี พ.ศ.2512-2527 ผลการศึกษาพบว่าวรรณกรรมคำอ้อแบ่งได้
6 ประเภท คือ การติดต่อและกระจายข่าวสาร อารมณ์สะท้อนใจ สภาพสังคม ศาสนา
และคำสอน ประวัติ ตำนานและเนื้อหาอื่น ๆ รูปแบบคำประพันธ์ยึดหลักการแต่งตาม
ฉันทลักษณ์ที่มีมาแต่โบราณ ไม่เคร่งครัดในกฎเกณฑ์มากนัก ส่วนวนภาษาใช้ภาษาถิ่น
ภาษาไทยกลางและภาษาต่างประเทศ คือ ภาษาบาลี ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน มีการเล่นคำ
ผวน คำสัญลักษณ์และการหลกคำ โวหารที่ปรากฏมีโวหารอุปมา อุปลักษณ์ อุทาหรณ์
ปฏิรูปจน์ นามนัย บุคลาธิษฐานและอธิพจน์ ผลการศึกษาที่มีความสำคัญและทรงคุณค่า
อย่างยิ่งก็คือ บทบาทต่อสังคมล้านนาเพราะทำหน้าที่พัฒนาทั้งบุคคลและสังคม บทบาทเหล่านี้
นี้ได้แก่ การสร้างความบันเทิงใจเป็นเครื่องมือในการติดต่อและกระจายข่าวสาร บันทึก
สภาพสังคมและวิพากษ์วิจารณ์สังคม เป็นเครื่องระบายนามความรู้สึกรู้สึก ให้ความรู้แก่คน
ในสังคมและอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น

บุญธรรม เทอดเกียรติชาติ (2535:150-155) ได้ศึกษา “ ตลกหนังตะลุง
วิเคราะห์จากเรื่องหนังตะลุงที่ผ่านรอบคัดเลือกในการประกวดทางสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่ง
ประเทศไทย ช่อง 10 ภาคใหญ่ พ.ศ.2530 ” ปรากฏผลการศึกษา ดังนี้

ตัวตลกมีทั้งหมด 20 ตัว คือ แก้วกบ แก้วควาย ขวัญเมือง จีนจิ้ง โถ
ทองอ่อน เท่ง นพคุณ น้อยฮ้อย ปราบ ผู้ใหญ่มา พูน พูนแก้ว ยอดทอง สะหม้อ

สี่แก้ว วรรณุช วีอก หนูนุ้ยและหนูเนือย ตัวตลกแต่ละตัวมีภูมิหลังและบุคลิกที่แตกต่างกัน และล้วนสืบทอดมาจากหนังตะลุงรุ่นก่อนซึ่งได้จำลองมาจากบุคคลจริงๆ ในสังคมไทยภาคใต้ ในเรื่องสารัตถะของบทตลก พบว่า

1) สารัตถะเกี่ยวกับปัจเจกชนจะกล่าวถึงคุณภาพของคน คนกับคุณธรรม คนกับจริยธรรมและการวางตน ความเข้าใจต่อวิสัยมนุษย์และวิสัยโลก

2) สารัตถะเกี่ยวกับครอบครัว จะกล่าวถึงการครองรักครองเรือน ปัญหาครอบครัว

3) สารัตถะเกี่ยวกับสังคม จะกล่าวถึงศาสนา ประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม การเมือง การปกครอง และเศรษฐกิจ

สำหรับกลวิธีสร้างบทตลกมี 3 วิธี คือ

1) ตลกโดยการผูกเรื่อง โดยผูกเรื่องให้เป็นเรื่องไร้เหตุผลและเป็นเรื่องที่เหลวไหล ผูกเรื่องให้เหตุการณ์ตาลปัตร ผูกเรื่องให้มีอาการลวงหน้า ผูกเรื่องให้สกดคล้องต้องกัน ผูกเรื่องให้เป็นไปได้ทั้ง ๆ ที่ไม่น่าจะเป็นไปได้ ผูกเรื่องให้ตัวตลกฉลาดเกินตัว ผูกเรื่องให้สองเหตุการณ์ไม่สัมพันธ์กัน ผูกเรื่องให้สัปดน ผูกเรื่องให้ตัวละครหลงอยู่ในสมมติ ผูกเรื่องให้ตัวตลกถ่มแก้งกัน ผูกเรื่องให้ตัวตลกพูดนอกเรื่อง

2) ตลกโดยใช้ศิลปะทางภาษา โดยการใช้คำพวน การใช้คำให้ผิด การแปลงคำหรือแปลงความ การใช้คำให้กำกวม การสร้างคำสำนวนใหม่ การใช้คำความหมายหลายนัย การย้าคำและย้าความ การใช้คำคล้องจอง การออกเสียงให้เพี้ยน

3) ตลกโดยการยั่วล้อ เสียดสีสังคม โดยการยั่ว การล้อ การเสียดสี และตลกโดยอาศัยภูมิหลังและบุคลิกของตัวละครโดยวิธีล้อบุคลิกและภูมิหลัง การแสดงออกซึ่งบุคลิกอันแท้จริงของตัวละคร

Gadjah Mada University Team (อ้างถึงใน D.Wasisto Surjodiningrat ม.ป.ป: 14) ได้สำรวจการนำเสนอสื่อประเพณีพบว่า ถึงแม้ว่ายังเป็นละครเงาในประเทศอินโดนีเซียสามารถใช้เผยแพร่ได้ในวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ แต่ประชาชนส่วนใหญ่นิยมดูอย่างยิ่งไม่ผ่านสื่อมากกว่า

Abrams และ Mathur (ม.ป.ป: 14-16) ได้ทดลองใช้สื่อพื้นบ้านสำหรับการส่งเสริมความสัมพันธ์ชุมชนในรายการเพื่อพัฒนาในประเทศเม็กซิโก โดยใช้สื่อพื้นบ้านผ่าน

สื่ออิเล็กทรอนิกส์และงานชุมชนเคลื่อนที่ 3 โครงการ ได้รับการสนับสนุนจาก UNFPA & UNESCO ได้แก่

1. โครงการใช้ละครแนวสังคม
2. โครงการใช้รูปแบบดนตรีพื้นบ้าน Corridos สำหรับการสื่อสารกับประชากร
3. โครงการใช้หุ่นแสดงเรื่องการวางแผนครอบครัว

โครงการใช้ละครแนวสังคม ใช้ละครพื้นบ้านผ่านสื่อโรงละคร ทดลองในพื้นที่ Santa Cecilia ที่ซานเมือง Guadalajara, Hidalgo & Morelos ผลการทดลองพบว่า การใช้ละครพื้นบ้านช่วยสร้างสำนึกต่อผู้มีส่วนร่วมในละครและผู้ชม ทั้งเรื่องประชากร การขยายความสัมพันธ์ภายในสังคม ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อการพัฒนา การนำเสนอแบบสดที่ได้รับการพัฒนาปรับปรุงแล้วจะมีวิธีที่เข้าถึงสาธารณชนได้อย่างกว้างขวางและมีประสิทธิผลมากโดยนำเสนอผ่านสื่อมวลชน โทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง ภาพยนตร์

โครงการใช้รูปแบบดนตรีพื้นบ้าน Corridos เป็นการแข่งขันประกวดดนตรีพื้นบ้าน Corridos เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวผ่าน disc sales และวิทยุกระจายเสียง ผลการทดลองพบว่า สื่อมวลชนสามารถโน้มน้าวใจได้ดี และเผยแพร่เนื้อหาที่ชักชวนสาธารณชนให้มีส่วนร่วมในการแข่งขัน

โครงการใช้หุ่นแสดงเรื่องการวางแผนครอบครัว ใช้หุ่นมีขนาดเล็กกับหุ่นคนจริง ๆ ส่วนมาททำให้เด่นโดยใช้เวทีที่บันทึกเทปไว้แล้วออกแสดงตามย่านธุรกิจระดับชนชั้นกลางต่ำในซานเมืองเม็กซิโก ผลการทดลองพบว่าปฏิริยาของผู้ชมเห็นได้ชัดและการแสดงนี้ทำให้ผู้หญิงมีปฏิริยาเข้มแข็งขึ้นในการต่อต้านความหึงหวงที่เกินขอบเขตของสามี